EUROPESE CENTRALE BANK

BANKENTOEZICHT

Gids voor vergunningaanvragen

September 2026

Inhoud

Voorwoord **3**

1 Juridisch kader voor de beoordeling van vergunningaanvragen in het kader van het gemeenschappelijk toezichtsmechanisme **5**

1.1 GTM-verordening en GTM-kaderverordening 5

1.2 Unierecht en nationaal recht 5

1.3 EBA-richtsnoeren inzake een gemeenschappelijke beoordelingsmethode 6

2 Algemene beginselen voor vergunningverlening **7**

2.1 Poortwachter 7

2.2 Open en volledige communicatie 7

2.3 Consistentie 7

2.4 Beoordeling per geval en evenredigheid 8

3 Procedure **9**

3.1 Tijdlijnen 9

3.2 Synchronisatie van gelijktijdige procedures 13

4 Reikwijdte vergunningaanvragen **14**

4.1 Definitie van een kredietinstelling 14

4.2 Vergunningsplichtige gevallen 17

5 Beoordeling **24**

5.1 Algemene vereisten 24

5.2 Programma van werkzaamheden, organisatiestructuur en bedrijfsplan 24

5.3 Kapitaal bij vergunningverlening 28

5.4 Beoordeling van de deskundigheid en betrouwbaarheid van het leidinggevend orgaan 31

5.5 Beoordeling van aandeelhouders in vergunningsprocedures 33

6 AML/CFT-overwegingen vanuit prudentieel oogpunt **35**

7 Aanvullende bepalingen, behoorlijke procedure en overgang naar lopend toezicht 36

7.1 Gebruik van aanvullende bepalingen (voorwaarden, verplichtingen en aanbevelingen) 36

7.2 Behoorlijke procedure (recht om te worden gehoord en inzage in het dossier) 37

Voorwoord

Sinds 4 november 2014 geniet de Europese Centrale Bank (ECB) de exclusieve bevoegdheid om vergunningen te verlenen en in te trekken voor alle kredietinstellingen die zijn gevestigd in aan het gemeenschappelijk toezichtsmechanisme (single supervisory mechanism – SSM) deelnemende EU-lidstaten.[1] De uitoefening van deze bevoegdheid heeft de vorm van een beoordeling die samen met de nationale bevoegde autoriteiten (NBA's) wordt uitgevoerd.

Deze gids voor vergunningaanvragen is van toepassing op alle aanvragen voor een vergunning om een kredietinstelling te worden op grond van de verordening kapitaalvereisten (capital requirements regulation – CRR)[2], met inbegrip van, maar niet beperkt tot, initiële vergunningen voor kredietinstellingen, aanvragen voor overbruggingsbanken en uitbreiding van vergunningen. De gids is vooral bedoeld om bewustwording te bevorderen en het wettelijk kader, de beoordelingscriteria en de procedures voor de oprichting van kredietinstellingen transparanter en begrijpelijker te maken. Een ander doel is te komen tot meer consistentie in de vergunningverlening aan kredietinstellingen in alle rechtsgebieden van het SSM. Bij de beoordeling van vergunningaanvragen houden de NBA's en de ECB rekening met de omvang, de complexiteit, het bedrijfsmodel en het risicoprofiel van de beoogde instelling.

Deze gids is ontworpen als praktisch instrument en navigatiehulp voor betrokkenen bij vergunningaanvragen, waarmee ze hun aanvraag gemakkelijker kunnen afstemmen op de toepasselijke regelgeving, waaronder EU-verordeningen en -richtlijnen, nationale wetgeving en de technische uitvoeringsnormen en richtsnoeren van de Europese Bankautoriteit (EBA). Daarnaast bevat de gids ook inzichten uit de praktijk waarmee sinds de oprichting van het SSM ervaring is opgedaan. De gids bevat geen juridisch bindende vereisten en treedt niet in de plaats van de relevante bepalingen van het nationale of Unierecht. Verder dient de gids niet te worden gelezen alsof daarmee regels of vereisten zouden worden ingevoerd die nieuw zijn ten opzichte van het huidige nationale of Unierecht.

Deze gids vervangt de Gids inzake de beoordeling van vergunningaanvragen uit 2019. De gids wordt regelmatig herzien om hem in overeenstemming te houden met (i) de actuele ontwikkelingen in de toezichtpraktijk rond vergunningen, (ii) internationale en Europese ontwikkelingen in de regelgeving, en (iii) nieuwe interpretaties van de richtlijn kapitaalvereisten (capital requirements directive – CRD)[3] door het Hof van Justitie van de Europese Unie.

---

1 In dit document worden de begrippen 'bank' en 'kredietinstelling' door elkaar heen gebruikt.

2 Verordening (EU) nr. 575/2013 van het Europees Parlement en de Raad van 26 juni 2013 betreffende prudentiële vereisten voor kredietinstellingen en tot wijziging van Verordening (EU) nr. 648/2012 (PB L 176van 27.6.2013, blz. 1).

3 Richtlijn 2013/36/EU van het Europees Parlement en de Raad van 26 juni 2013 betreffende toegang tot het bedrijf van kredietinstellingen en het prudentieel toezicht op kredietinstellingen, tot wijziging van Richtlijn 2002/87/EG en tot intrekking van de Richtlijnen 2006/48/EG en 2006/49/EG (PB L 176 van 27.6.2013, blz. 338).

Tenzij afwijkingen specifiek in de tekst zijn aangegeven, gebruikt de gids dezelfde terminologie als de CRR, de CRD en de richtsnoeren van de Europese Bankautoriteit betreffende een gemeenschappelijke beoordelingsmethode (common assessment methodology – EBA CAM) voor het toekennen van een vergunning als kredietinstelling overeenkomstig artikel 8, lid 5, van Richtlijn 2013/36/EU (EBA/GL/2021/12)[4].

[4] Zie de EBA CAM.

1 Juridisch kader voor de beoordeling van vergunningaanvragen in het kader van het gemeenschappelijk toezichtsmechanisme

1.1 GTM-verordening en GTM-kaderverordening

Krachtens artikel 4, lid 1, punt a), van de GTM-verordening[5] heeft de ECB de exclusieve bevoegdheid vergunningen te verlenen die toegang bieden tot het uitvoeren van de werkzaamheden van een kredietinstelling. Krachtens artikel 6, lid 4, en artikel 14 van de GTM-verordening is deze bevoegdheid van toepassing is op zowel belangrijke instellingen die onder rechtstreeks toezicht van de ECB staan als minder belangrijke instellingen die onder rechtstreeks toezicht van de NBA's staan.

In de GTM-kaderverordening[6] (de artikelen 73 t/m 79) wordt de vergunningverlening praktisch uitgewerkt, waarbij de aandacht vooral uitgaat naar de respectieve rollen van de betrokken NBA en de ECB in de beoordelingsprocedure.

1.2 Unierecht en nationaal recht

Krachtens artikel 4, lid 3, van de GTM-verordening dient de ECB bij het vervullen van de haar opgedragen toezichttaken al het toepasselijke Unierecht toe te passen en, wanneer het daarbij gaat om richtlijnen, de nationale wetgeving waarbij die richtlijnen zijn omgezet. Vooral artikel 8 van de CRD (en artikel 8 bis van de CRD in het geval van kredietinstellingen als bedoeld in artikel 4, lid 1, punt 1, b), van de CRR) heeft betrekking op vergunningsvereisten, alsook de artikelen 10 tot en met 14 van de CRD.

Deze artikelen zijn minimumharmonisatiebepalingen, wat betekent dat in het nationaal recht aanvullende vergunningsvereisten kunnen worden gesteld. Daarom past de ECB bij het nemen van vergunningsbesluiten in het kader van het SSM de vergunningsvereisten toe die zijn vastgelegd in de nationale wetgeving tot omzetting van de desbetreffende bepalingen in de CRD.

De ECB past alle relevante handelingen van de Unie toe die door de Europese Commissie zijn aangenomen op grond van door de EBA opgestelde normen, met name de technische reguleringsnormen (regulatory technical standards – RTS) voor de informatie die aanvragers aan de bevoegde autoriteiten moeten verstrekken bij

---

5 Verordening (EU) nr. 1024/2013 van 15 oktober 2013 van de Raad waarbij aan de Europese Centrale Bank specifieke taken worden opgedragen betreffende het beleid inzake het prudentieel toezicht op kredietinstellingen (PB L 287 van 29.10.2013, blz. 63).

6 Verordening (EU) nr. 468/2014 van de Europese Centrale Bank van 16 april 2014 tot vaststelling van een kader voor samenwerking binnen het Gemeenschappelijk Toezichtsmechanisme tussen de Europese Centrale Bank en nationale bevoegde autoriteiten en met nationale aangewezen autoriteiten (GTM-kaderverordening)(ECB/2014/17) (PB L 141 van 14.5.2014, blz. 1).

hun aanvraag voor een vergunning als kredietinstelling (gedelegeerde verordening van de Commissie inzake vergunningen)[7], en de technische uitvoeringsnormen (implementing technical standards – ITS) voor de templates waarmee deze informatie moet worden verstrekt (uitvoeringsverordening van de Commissie inzake vergunningen)[8]. De technische uitvoeringsnormen bevatten niet alleen een uitgebreid overzicht van de informatie die bij vergunningaanvragen moet worden verstrekt, maar ook een formulier dat bij de vergunningaanvraag moet worden gebruikt en de relevante indieningsprocedures en -vereisten.[9]

Beleggingsondernemingen

Is de aanvrager een beleggingsonderneming van klasse 1?[10] Dan past de ECB de technische reguleringsnormen van de EBA toe waarin nader wordt bepaald welke informatie moet worden verstrekt voor de toelating van beleggingsondernemingen als kredietinstellingen.[11]

1.3 EBA-richtsnoeren inzake een gemeenschappelijke beoordelingsmethode

De ECB voldoet de EBA-richtsnoeren inzake een gemeenschappelijke beoordelingsmethode (common assessment methodology – CAM) en past deze toe. Deze richtsnoeren dienen door de bevoegde autoriteiten in de hele Unie te worden gebruikt bij de verlening van een vergunning als kredietinstelling en bevatten een toelichting op de vergunningsvereisten van de artikelen 10 tot en met 14 van de CRD.[12]

7 Gedelegeerde Verordening (EU) 2022/2580 van de Commissie van 17 juni 2022 tot aanvulling van Richtlijn 2013/36/EU van het Europees Parlement en de Raad met technische reguleringsnormen tot nadere vaststelling van de informatie die moet worden verstrekt in de vergunningaanvraag van kredietinstellingen, en tot nadere vaststelling van belemmeringen voor de effectieve uitoefening van toezichtstaken door bevoegde autoriteiten (PB L 335 van 29.12.2022, blz. 64).

8 Uitvoeringsverordening (EU) 2022/2581 van de Commissie van 20 juni 2022 tot vaststelling van technische uitvoeringsnormen voor de toepassing van Richtlijn 2013/36/EU van het Europees Parlement en de Raad met betrekking tot de verstrekking van informatie in aanvragen voor vergunningen van kredietinstellingen (PB L 335 van 19.12.2022, blz. 86).

9 Merk op dat in sommige lidstaten (niet in alle) onder toezicht staande entiteiten en derden het SSM-portal kunnen gebruiken om informatie in verband met vergunningaanvragen in te dienen.

10 Beleggingsondernemingen van klasse 1 zijn ondernemingen die voldoen aan de definitie in artikel 4, lid 1, punt 1, b), van de CRR. Zij onderscheiden zich van beleggingsondernemingen van klasse 2 en 3, waarop vooral Verordening (EU) 2019/2033 van het Europees Parlement en de Raad van 27 november 2019 betreffende prudentiële vereisten voor beleggingsondernemingen en tot wijziging van Verordeningen (EU) nr. 1093/2010, (EU) nr. 575/2013, (EU) nr. 600/2014 en (EU) nr. 806/2014 (PB L 314 van 5.12.2019, p. 1) (investment firms regulation – IFR); en Richtlijn (EU) 2019/2034 van het Europees Parlement en de Raad van 27 november 2019 betreffende het prudentiële toezicht op beleggingsondernemingen en tot wijziging van Richtlijnen 2002/87/EG, 2009/65/EG, 2011/61/EU, 2013/36/EU, 2014/59/EU en 2014/65/EU (PB L 314 van 5.12.2019, p. 64) (investment firms directive – IFD) van toepassing zijn.

11 Gedelegeerde Verordening (EU) 2022/2579 van de Commissie van 10 juni 2022 tot aanvulling van Richtlijn 2013/36/EU van het Europees Parlement en de Raad met technische reguleringsnormen tot nadere bepaling van de informatie die een onderneming in de vergunningaanvraag moet verstrekken overeenkomstig artikel 8 bis van die richtlijn (PB L 335 van 29.12.2022, blz. 61).

12 Nadere informatie is te vinden in de nalevingstabel, een overzicht van de bevoegde autoriteiten die voldoen aan de Richtsnoeren inzake een gemeenschappelijke beoordelingsmethode voor het verlenen van een vergunning als kredietinstelling overeenkomstig artikel 8, lid 5, van Richtlijn 2013/36/EU.

2 Algemene beginselen voor vergunningverlening

2.1 Poortwachter

Vanuit het perspectief van het prudentieel toezicht dient het vergunningsvereiste ertoe te voorkomen dat instellingen die niet veilig en solide zouden zijn of die een bedreiging zouden kunnen vormen voor de stabiliteit van het financiële stelsel, toegang verkrijgen tot de markt. Bij de vergunningverlening aan kredietinstellingen treedt de ECB op als poortwachter. Het is de taak van de ECB om ervoor te zorgen dat tot de markt toetredende instellingen solide zijn en voldoen aan de nationale en Europese juridische vereisten. Hiertoe richt ze zich vooral op het kapitaalniveau van vergunning aanvragende kredietinstellingen, hun programma van werkzaamheden, bedrijfsmodel en structurele organisatie, en de geschiktheid van hun bestuurders en relevante aandeelhouders.

2.2 Open en volledige communicatie

Een aanvraag voor een vergunning markeert het begin van (of een aanzienlijke verandering in) de levenscyclus van een kredietinstelling en aldus in de communicatie tussen de instelling en de toezichthouder. Om tot een weloverwogen besluit te kunnen komen, vragen de toezichthouders van alle aanvragers dat zij hun aanvraag nauwkeurig en volledig voorbereiden en daarbij open en snel informatie uitwisselen. Wanneer een aanvrager onvolledige kennisgevingen verstrekt of verzoeken om aanvullende informatie niet adequaat afhandelt, kan vertraging optreden. Gedurende de procedure zullen de toezichthouders regelmatig met de aanvrager communiceren.

2.3 Consistentie

Na de start van het Europees bankentoezicht in 2014 werd duidelijk dat de EU-lidstaten het kader voor vergunningverlening, en de wijze waarop dit bij de beoordeling van vergunningaanvragen wordt toegepast, verschillend interpreteerden. Sinds de oprichting van het SSM, en daarmee van het Europees bankentoezicht, spelen de ECB en de NBA’s een belangrijke rol bij het vergroten van de consistentie in de vergunningverlening aan kredietinstellingen tussen de rechtsgebieden in het SSM.

Deze gids heeft met name betrekking op het aanvragen van een nieuwe of uitgebreide vergunning.

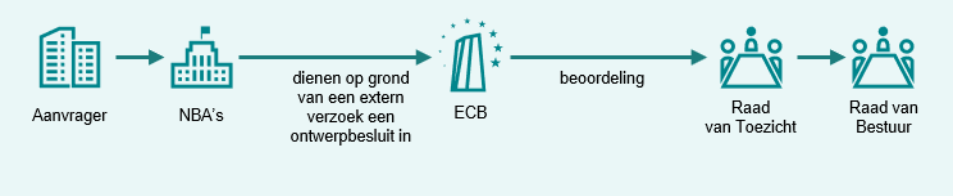
2.4 Beoordeling per geval en evenredigheid

Voor elke vergunningaanvraag geldt dat alle relevante omstandigheden in overweging moeten worden genomen. Daaronder vallen ook overwegingen van evenredigheid conform de criteria van afdeling 4.1.i). van de EBA CAM. Dat betekent dat de bevoegde autoriteiten de reikwijdte en diepgang van de vereiste informatie beoordelen in overeenstemming met de toepasselijke wetgeving. Zo zal voor aanvragen die betrekking hebben op nieuwe of complexe activiteiten meer informatie nodig zijn dan voor aanvragen die uitsluitend betrekking hebben op gangbare of standaardactiviteiten.

3 Procedure

Binnen het SSM is de procedure voor het verlenen of uitbreiden van een bankvergunning een zogeheten 'gemeenschappelijke procedure'.[13] Het aanspreekpunt voor alle aanvragen is de nationale toezichthouder van het land waar de nieuwe bank is of zal worden gevestigd, zoals bepaald in artikel 14, lid 1, van de GTM-Verordening, ongeacht of de bank aan de significantiecriteria voldoet. De betrokken nationale toezichthouder en de ECB werken gedurende de gehele procedure nauw samen, waarbij de ECB het definitieve besluit neemt.[14] Indien de nationale bevoegde autoriteit van een lidstaat die de euro niet als munt heeft, een nauwe samenwerking met de ECB is aangegaan, wordt het vergunningsbesluit op instructie van de ECB genomen door de nationale bevoegde autoriteit.[15]

Figuur 1
De vergunningprocedure

3.1 Tijdlijnen

Elke vergunningaanvraag bestaat uit drie hoofdfasen:

- de pre-aanvraagfase
- de aanvraagfase
- de bekendmaking van het besluit.

Artikel 15 van de CRD biedt een leidraad voor de maximale tijd die de bevoegde autoriteit mag nemen om een vergunningaanvraag goed te keuren of af te wijzen (een besluit tot verlening of weigering van een vergunning moet binnen twaalf maanden na ontvangst van de aanvraag worden genomen). De CRD is echter niet in alle lidstaten op dezelfde manier in nationale wetgeving omgezet. Het begin van de aftelperiode of tijdlijn voor een vergunningaanvraag kan daarom van lidstaat tot lidstaat verschillen, evenals de maximale beoordelingsperiode, die korter kan zijn dan het maximum van twaalf maanden als bedoeld in artikel 15 van de CRD. In sommige lidstaten begint de tijdlijn wanneer de NBA de aanvraag ontvangt, zelfs wanneer deze onvolledig is.[16] In andere lidstaten begint de tijdlijn pas wanneer de toezichthouder de aanvraag volledig acht.[17] Ook kunnen de tijdlijnen in de lidstaten

[13] 'Gemeenschappelijke procedures' zijn gezamenlijke procedures waarbij de NBA de aanvraag ontvangt, waarna een beoordeling door de NBA en de ECB volgt. De ECB neemt het definitieve, bindende besluit. De ECB en de NBA werken echter vanaf het begin nauw samen om een consistente, efficiënte en grondige aanpak te waarborgen.

[14] In artikel 14, lid 2, van de GTM-verordening wordt echter bepaald dat de vergunningsprocedure in specifieke gevallen eindigt met een besluit van de NBA. Dit zijn gevallen waarin de NBA zonder tussenkomst van de ECB een negatief besluit neemt over een vergunningaanvraag.

[15] Artikel 7, lid 4, van de GTM-verordening.

[16] 'Begin 1' in Figuur 2 en Figuur 3.

[17] 'Begin 2' in Figuur 2 en Figuur 3.

uiteenlopen, omdat het gebruik van opschortingsperioden kan verschillen. Binnen deze beperkingen wordt de onderstaande geharmoniseerde driefasenbenadering zoveel mogelijk gevolgd.

3.1.1 Pre-aanvraagfase

De toezichthouders houden over het algemeen besprekingen met de aanvrager vóór de formele indiening van een vergunningaanvraag, teneinde: (1) de procedure en de informatievereisten uit te leggen, (2) vast te stellen of, bijvoorbeeld, een vergunning als kredietinstelling de juiste vergunning is voor de entiteit, (3) te evalueren of de vergunningsplannen van de entiteit effectief zijn gepresenteerd, en (4) in een vroeg stadium eventuele kwesties vanuit prudentieel perspectief aan te snijden. Door deze manier van werken verloopt de procedure soepeler, en uit ervaring is gebleken dat zulk vroegtijdig overleg het aantal verzoeken van de toezichthouder om aanvullende informatie van de aanvrager kan helpen verminderen. Verder kunnen mogelijke aandachtspunten in een vroeg stadium worden vastgesteld, wat de aanvrager de mogelijkheid biedt deze kwesties aan te pakken alvorens de 'definitieve aanvraag' in te dienen. Bovendien kunnen er duidelijke mijlpalen worden vastgesteld, zodat de aanvrager de aanvraagprocedure beter kan plannen.

Figuur 2
Tijdlijn pre-aanvraagfase

De ECB beschouwt het als good practice wanneer van de kant van de aanvrager de juiste personen deelnemen aan de pre-aanvraagbesprekingen, d.w.z. leden van het management of senior kaderpersoneel die in staat zijn besluiten te nemen, maar ook personen met voldoende operationele kennis om gedetailleerde vragen te kunnen beantwoorden. De aanvragers beschikken doorgaans over een duidelijk plan en hebben zich door middel van onderzoek en planning voldoende voorbereid om met de toezichthouders nuttige besprekingen over hun plannen te kunnen voeren.

De in deze fase door de toezichthouders gegeven feedback is niet bepalend voor de uitkomst van de aanvraagfase en het daarop volgende besluit van de ECB.

De pre-aanvraagfase stelt de aanvrager in staat de reikwijdte en de tijdlijn van het project te beoordelen. De aanvrager kan dan besluiten de procedure te onderbreken, of over te gaan tot de volgende fase en een formele aanvraag in te dienen bij de NBA. Net als bij formele aanvragen (zie hieronder) beschouwt de ECB het als good practice om een concept van de pre-aanvraag in te dienen via het SSM-portal.[18,19, 20]

3.1.1.1 Aanmeldingsfase

Het eerste aanspreekpunt is altijd de NBA. De ECB beschouwt het als good practice wanneer de aanvraag via het SSM-portal wordt ingediend (of volgens de regels en procedures van de betreffende NBA). Het heeft voordelen voor de aanvragers om de aanvraag via het SSM-portal in te dienen. Dat maakt bijvoorbeeld grotere transparantie mogelijk en biedt een veilige en efficiënte manier om met de toezichthouder te communiceren. Hierdoor kan de aanvraag snel en efficiënt worden verwerkt en worden de administratieve lasten verminderd.

Figuur 3
Tijdlijn aanvraagfase

Tijdens de beoordelingsprocedure mogen de NBA en de ECB de aanvrager te allen tijde om aanvullende informatie verzoeken. Tijdens de aanvraagprocedure wordt vaak duidelijk dat nadere informatie nodig is om de aanvraag te begrijpen en te analyseren. Zulke verzoeken om nadere informatie kunnen leiden tot opschorting

18 Zie SSM-portal: gebruiksregeling voor toezichtaanvragen.

19 Zie de Quick guide on supervisory applications via the SSM portal.

20 In bepaalde rechtsgebieden zijn aanvragers mogelijk verplicht kennisgevingen of aanvragen (ook) via andere kanalen in te dienen dan het SSM-portal. Dit kan komen door specifieke eisen uit het nationale bestuursrecht, waarbij bij de omgang met overheidsinstanties bepaalde formaliteiten moeten worden nageleefd. Om naleving van zulke jurisdictiespecifieke verplichtingen te waarborgen, wordt aanvragers aangeraden de lokale wettelijke bepalingen te raadplegen.

van de procedure en verlenging van de wettelijke termijn, afhankelijk van het toepasselijke nationale recht.

De aanvrager kan de aanvraag te allen tijde intrekken en de NBA daarvan op de hoogte stellen.

Een aanvraag die niet wordt ingetrokken eindigt ofwel met een afwijzingsbesluit van de NBA (in gevallen waarin niet aan de vergunningsvereisten uit hoofde van het nationale recht kan worden voldaan) of, als de NBA een conceptvoorstel heeft ingediend bij de ECB om de vergunning te verlenen (en de aanvrager daarvan in kennis heeft gesteld), met een besluit van de ECB om de aanvraag te verlenen dan wel af te wijzen op grond van haar eigen oordeel en het conceptvoorstel van de NBA.[21]

Voorbeeld van een tijdlijn voor een representatieve vergunningaanvraag

- Groep A besluit een nieuwe dochteronderneming op te zetten, 'Bank X'.
- Groep A benadert de NBA van de lidstaat waarin Bank X zal worden gevestigd en houdt diverse voorbereidende besprekingen met de NBA, en mogelijk met de ECB, waarbij de procedure wordt uitgelegd en de bij de aanvraag aan te leveren informatie wordt gespecificeerd.
- Groep A dient bij de NBA officieel een aanvraag voor een vergunning als kredietinstelling voor Bank X in.
- De aftelperiode begint met de initiële indiening van de aanvraag (op grond van artikel 15 van de CRD moet de bevoegde autoriteit een besluit nemen binnen zes maanden na ontvangst van een volledige aanvraag, en in ieder geval uiterlijk twaalf maanden na de datum van de initiële indiening).
- Gedurende de beoordelingsfase stelt de NBA samen met de ECB vast dat in het aanvraagdossier op enkele punten essentiële informatie ontbreekt. De NBA stuurt de aanvrager dan een officieel verzoek om de ontbrekende informatie in te dienen. Om de beoordeling van de aanvraag tijdig te laten verlopen, moeten aanvragers verzoeken om nadere informatie zo snel mogelijk beantwoorden.
- Indien de nationale wetgeving daarin voorziet, leidt het verzoek om nadere informatie tot opschorting van de procedure en wordt de tijdlijn tijdelijk stopgezet.
- Zodra Groep A de ontbrekende informatie heeft ingediend, wordt de procedure hervat en de wettelijke termijn verlengd met het aantal dagen van de opschortingsperiode, indien de nationale wetgeving daarin voorziet.
- In de loop van de beoordeling kunnen de toezichthouders meermaals om nadere informatie vragen (en daarmee telkens de procedure opschorten, indien het nationaal recht daarin voorziet).

[21] Artikel 8 van de CRD en artikel 4, lid 1, punt a) en artikel 14 van de GTM-verordening.

- Na de beoordeling door de NBA: i) stelt de NBA aan de ECB voor om Bank X een vergunning te verlenen, of ii) wijst de NBA de aanvraag af op grond van de nationale wetgeving en brengt ze de aanvrager van de afwijzing op de hoogte.[22] De ECB neemt haar besluit op basis van haar eigen beoordeling en het conceptvoorstel voor vergunningverlening van de NBA binnen de geldende wettelijke termijn, rekening houdend met eventuele opschortingstermijnen.[23]

3.2 Synchronisatie van gelijktijdige procedures

Wanneer de vergunningsprocedure aanleiding geeft tot andere, gerelateerde procedures, streeft de ECB ernaar deze op gesynchroniseerde wijze te beoordelen.[24] Wanneer meerdere NBA's bij een aanvraag betrokken zijn, dient de aanvrager de nodige aanvragen tijdig bij alle betrokken NBA's in te dienen om synchronisatie in alle rechtsgebieden te waarborgen. De ECB acht het good practice wanneer aanvragers voorafgaand aan de aanvraag besprekingen houden met toezichthouders, met name bij complexe procedures (zie de alinea over de pre-aanvraagfase in paragraaf 3.1, 'Tijdlijnen'). De besprekingen kunnen de aanvrager een beter begrip van de procedurele vereisten geven, zodat hij potentiële uitdagingen in een vroeg stadium aan kan pakken. Dit maakt een beter gecoördineerde procedure mogelijk, met name wanneer er meerdere rechtsgebieden bij de aanvraag betrokken zijn.

Beleggingsondernemingen

De vergunningsprocedure voor een beleggingsonderneming die als kredietinstelling wordt aangemerkt, kan eveneens gerelateerde procedures in gang zetten. Hoewel deze procedures in beginsel op dezelfde wijze moeten worden gecoördineerd als bij vergunningsprocedures voor klassieke kredietinstellingen, verdient het vermelding dat voor de vergunningverlening van een beleggingsonderneming specifieke, aanvullende procedurele vereisten kunnen gelden. Bij vergunningverlening als kredietinstelling is de paspoortregeling conform de Richtlijn betreffende markten voor financiële instrumenten (Markets in Financial Instruments Directive – MiFID)[25] bijvoorbeeld niet langer van toepassing op de entiteit, en wordt de CRD-paspoortregeling van toepassing. Dat maakt nieuwe paspoortkennisgevingen nodig en idealiter worden het tijdstip van enerzijds de paspoortprocedures en anderzijds het besluit tot verlening van een vergunning als kredietinstelling gesynchroniseerd om verstoringen van de bedrijfsactiviteiten te voorkomen.

22 Zie de artikelen 73 tot en met 78 van de GTM-kaderverordening.

23 De ECB mag op basis van haar eigen beoordeling een aanvraag afwijzen en dienovereenkomstig een negatief besluit nemen.

24 Bij gerelateerde procedures die door de vergunningsprocedure in gang kunnen worden gezet valt bijvoorbeeld te denken aan paspoortprocedures, significantiebeoordeling, goedkeuring of vrijstelling van een (gemengde) financiële holding en verwervingen van gekwalificeerde deelnemingen.

25 Richtlijn 2014/65/EU van het Europees Parlement en de Raad van 15 mei 2014 betreffende markten voor financiële instrumenten en tot wijziging van Richtlijn 2002/92/EG en Richtlijn 2011/61/EU (PB L 173 van 12.6.2014, blz. 349).

4 Reikwijdte vergunningaanvragen

De ECB vervult de volgende taken bij de vergunningprocedure:

- verifiëren of de entiteit voldoet aan de definitie van een kredietinstelling als vastgelegd in artikel 4, lid 1, punt 1, van de CRR en, samen met de NBA, waarborgen dat aan alle wettelijke vereisten is voldaan op het moment dat de vergunning wordt verleend
- en, daaruit voortvloeiend: het verlenen van een vergunning als kredietinstelling bij de oprichting van een entiteit of, indien van toepassing, het inhoudelijk wijzigen van een bestaande vergunning, bijvoorbeeld met betrekking tot de reikwijdte van de toegestane bankactiviteiten (in het geval van rechtsgebieden zonder universele vergunningsregeling).

Om vast te stellen of er inderdaad een vergunning als kredietinstelling is vereist en niet een andere vorm van goedkeuring door de toezichthouder, dienen de toezichthouders elke situatie en transactie die daarop van invloed kan zijn afzonderlijk te beoordelen. In de volgende paragrafen worden deze aspecten nader toegelicht.

4.1 Definitie van een kredietinstelling

Volgens artikel 4, lid 1, punt 1, van de CRR is een 'kredietinstelling' een onderneming waarvan de werkzaamheden bestaan in een van de volgende activiteiten:

(a) het bij het publiek aantrekken van deposito's of van andere terugbetaalbare gelden en het verlenen van kredieten voor eigen rekening

(b) het uitvoeren van in de in bijlage I, deel A, punten 3 en 6, bij Richtlijn 2014/65/EU van het Europees Parlement en de Raad bedoelde activiteiten, waarbij een van de volgende voorwaarden van toepassing is, maar de onderneming geen grondstoffen- en emissierechtenhandelaar, geen instelling voor collectieve belegging, geen verzekeringsonderneming of geen beleggingsonderneming is waarvoor ontheffing is verleend van de in artikel 8 bis van Richtlijn 2013/36/EU bedoelde vergunning als kredietinstelling, en mits aan bepaalde kwantitatieve drempels wordt voldaan.

Onder a) hierboven wordt verwezen naar 'klassieke kredietinstellingen', terwijl onder (b) wordt verwezen naar 'beleggingsondernemingen van klasse 1'.[26]

[26] Zie voetnoot 10.

4.1.1 Het bij het publiek aantrekken van deposito's of van andere terugbetaalbare gelden en het verlenen van kredieten voor eigen rekening

In artikel 4, lid 1, punt 1, onder a) van de CRR wordt bepaald dat, om als kredietinstelling te worden aangemerkt, de bedrijfsactiviteiten van een onderneming twee belangrijke bankactiviteiten beide moet omvatten: (i) het bij het publiek aantrekken van deposito's of van andere terugbetaalbare gelden en (ii) het verlenen van kredieten voor eigen rekening.

De belangrijkste elementen van deze definitie van een kredietinstelling (zoals 'deposito's', 'andere terugbetaalbare gelden', 'het verlenen van kredieten' of 'het publiek') worden in de CRR niet gedefinieerd. De enige definitie van het begrip 'deposito' in het Unierecht is die in artikel 2, lid 1, punt 3, van de richtlijn depositogarantiestelsels (deposit guarantee scheme directive – DGSD).[27] Daarnaast bestaan er verschillen tussen lidstaten in de wijze waarop deze begrippen in de nationale wetgeving zijn gedefinieerd.[28]

Zonder afbreuk te doen aan de definitie van deze termen in de nationale wetgeving wordt in afdeling 5.1 van de EBA CAM aangegeven welke belangrijke aspecten bij de interpretatie ervan in aanmerking moeten worden genomen, zodat deze definities door alle bevoegde autoriteiten op dezelfde manier worden begrepen.[29]

Geldmiddelen die zijn ontvangen in verband met de verlening van specifieke diensten, zoals betalingsdiensten of de uitgifte van elektronisch geld, zijn uitdrukkelijk uitgesloten van het begrip 'deposito'.[30] Aanvragers die alleen dergelijke diensten verlenen, mogen daarom niet als kredietinstellingen worden beschouwd.

---

27 Richtlijn 2014/49/EU van het Europees Parlement en de Raad van 16 april 2014 inzake de depositogarantiestelsels (PB L 173 van 12.6.2014, blz. 149), zoals omgezet in nationaal recht. Volgens artikel 2, lid 1, punt 3), van de DGDS betekent: '"deposito": een creditsaldo dat wordt gevormd door op een rekening staande gelden of dat tijdelijk uit normale banktransacties voortvloeit, en dat de kredietinstelling onder de toepasselijke wettelijke en contractuele voorwaarden dient terug te betalen, met inbegrip van een termijndeposito en een spaardeposito, maar met uitsluiting van een creditsaldo indien:
a) het bestaan ervan alleen kan worden aangetoond met een financieel instrument als gedefinieerd in artikel 4, lid 17, van Richtlijn 2004/39/EG van het Europees Parlement en de Raad tenzij het een spaarproduct betreft dat wordt gestaafd met een op naam gesteld certificaat van deposito en dat op 2 juli 2014 in een lidstaat al bestond;
b) de hoofdsom ervan niet a pari terugbetaalbaar is;
c) de hoofdsom ervan alleen a pari terugbetaalbaar is uit hoofde van een bepaalde door de kredietinstelling of door een derde verstrekte garantie of overeenkomst."

28 Zie ook het (Engelstalige) advies van de Europese Bankautoriteit over elementen van de definitie van kredietinstelling krachtens artikel 4, lid 1, punt 1, a), van Verordening (EU) nr. 575/2013 en over aspecten van het toepassingsgebied van de vergunning (EBA/OP/2020/15).

29 Zie ook het in de vorige voetnoot genoemde EBA-advies.

30 Voor nadere informatie, zie artikel 18, lid 3, van Richtlijn (EU) 2015/2366 van het Europees Parlement en de Raad van 25 november 2015 betreffende betalingsdiensten in de interne markt, houdende wijziging van de Richtlijnen 2002/65/EG, 2009/110/EG en 2013/36/EU en Verordening (EU) nr. 1093/2010 en houdende intrekking van Richtlijn 2007/64/EG (PB L 337 van 23.12.2015, blz. 35), waarin wordt bepaald dat geldmiddelen die betalingsinstellingen met het oog op het aanbieden van betalingsdiensten van betalingsdienstgebruikers ontvangen, geen deposito's zijn; en artikel 6, lid 3, van Richtlijn 2009/110/EG van het Europees Parlement en de Raad van 16 september 2009 betreffende de toegang tot, de uitoefening van en het prudentieel toezicht op de werkzaamheden van instellingen voor elektronisch geld, tot wijziging van de Richtlijnen 2005/60/EG en 2006/48/EG en tot intrekking van Richtlijn 2000/46/EG (PB L 267 van 10.10.2009, blz. 7).

Beleggingsondernemingen

Wat beleggingsondernemingen van klasse 1 betreft is, in het licht van de definitie van 'kredietinstelling' als bedoeld in artikel 4, lid 1, punt 1, b), van de CRR, het bij het publiek aantrekken van deposito's of andere terugbetaalbare gelden en het verlenen van kredieten voor eigen rekening geen voorwaarde om hen als kredietinstellingen te beschouwen. Afhankelijk van het nationale recht moet een beleggingsonderneming van klasse 1 die overweegt om naast beleggingsdiensten ook traditionele bankdiensten (d.w.z. het aantrekken van deposito's en het verlenen van kredieten) aan te bieden, zijn toegelaten als klassieke kredietinstelling op grond van artikel 4, lid 1, punt 1, a), van de CRR. De onderneming dient deze toelating te verkrijgen ofwel in de fase van de initiële aanvraag of later, door een verzoek om uitbreiding van de haar verleende vergunning te doen op grond van het feit dat ze voldoet aan de definitie in artikel 4, lid 1, punt 1, b), van de CRR.[31]

4.1.2 Wanneer wordt er aan de definitie voldaan

Voor klassieke kredietinstellingen geldt dat een onderneming beide bepalende activiteiten (namelijk: (i) het aantrekken van deposito's of andere terugbetaalbare gelden en (ii) het verlenen van kredieten) moet uitvoeren om als kredietinstelling te worden aangemerkt.[32][33][34][35] Indien met name de uitvoering van deze twee essentiële bancaire activiteiten niet eenduidig is, zal de ECB de onderliggende oorzaken onderzoeken en een gerichte analyse uitvoeren.

Hoewel de aanvragende entiteit uiteindelijk beide activiteiten moet opzetten om als kredietinstelling te worden aangemerkt, is een zekere flexibiliteit tijdens de opstartfase van de activiteiten (bijv. de eerste twaalf maanden) aanvaardbaar.

---

31 Zie overweging 40 van de IFR: 'Tot kredietinstellingen omgevormde grote beleggingsondernemingen moeten pas deposito's of andere terugbetaalbare gelden van het publiek kunnen ontvangen en voor eigen rekening krediet verstrekken als zij voor die activiteiten overeenkomstig Richtlijn 2013/36/EU een vergunning hebben verkregen. Het verrichten van al die activiteiten, waaronder deposito's of andere terugbetaalbare gelden van het publiek ontvangen en voor eigen rekening krediet verstrekken, mag volgens de gewijzigde definitie geen noodzakelijk vereiste zijn voor het beschouwen van ondernemingen als kredietinstellingen. De bij deze verordening geïntroduceerde verandering in de definitie van kredietinstelling mag derhalve geen afbreuk doen aan de nationale, overeenkomstig Richtlijnen 2013/36/EU en (EU) 2019/2034 door de lidstaten toegepaste vergunningverleningsregimes, waaronder bepalingen die lidstaten gepast kunnen achten om de activiteiten die onder de gewijzigde definitie van kredietinstelling vallende grote beleggingsondernemingen mogen verrichten, te verduidelijken.'

32 De ECB neemt kennis van het advies van de EBA: Opinion of the European Banking Authority on matters relating to the perimeter of credit institutions (EBA/OP/2014/12).

33 De ECB neemt kennis van het advies van de EBA: Opinion of the European Banking Authority on elements of the definition of credit institution under Article 4(1), point 1, letter (a) of Regulation (EU) No 575/2013 and on aspects of the scope of authorisation (EBA/OP/2020/15).

34 Als het algehele prudentiële kader voor kredietinstellingen niet het meest juiste en toepasselijke kader voor de voorgenomen activiteiten is en er een toepasselijker, specifiek regelgevingsregime bestaat (zoals bij de uitgifte van elektronisch geld en betalingsdiensten), dan geeft/geven de betreffende NBA('s) dit aan.

35 Afhankelijk van het nationale recht kunnen meer financiële activiteiten dan beschreven in bijlage I bij de CRD vergunningsplichtig zijn. Zie paragraaf 4.2.4 van deze gids voor nadere informatie.

Indien het bedrijfsplan niet voorziet in de reguliere uitvoering van beide bepalende activiteiten na een redelijke opstarttermijn, dient de aanvrager zijn aanvraag voor toelating als kredietinstelling te heroverwegen en na te gaan of bijvoorbeeld een ander regelgevingsstelsel misschien toepasselijker is.

4.2 Vergunningsplichtige gevallen

4.2.1 Een nieuwe vergunning

De vergunning voor het uitoefenen van het bedrijf van een klassieke kredietinstelling is van toepassing op de activiteiten die vallen onder de definitie van een kredietinstelling in de zin van artikel 4, lid 1, punt 1, a), van de CRR en omvat alle activiteiten die onderworpen zijn aan wederzijdse erkenning overeenkomstig bijlage I bij de CRD (zie het kader 'Lijst van activiteiten die onder de wederzijdse erkenning vallen' hieronder). Dit geldt ook voor andere gereguleerde activiteiten waarvoor krachtens het nationale recht een vergunning voor prudentiële doeleinden vereist is.

Lijst van activiteiten die onder de wederzijdse erkenning vallen

De in bijlage I bij de CRD opgenomen lijst van activiteiten die onder de wederzijdse erkenning vallen omvat:

1. Het aantrekken van deposito's en andere terugbetaalbare gelden.
2. Het verstrekken van leningen, waaronder consumentenkrediet, kredietovereenkomsten met betrekking tot onroerend goed, factoring (met of zonder regres), financiering van commerciële transacties (met inbegrip van voorschotten).
3. Financiële leasing.
4. Betalingsdiensten als gedefinieerd in artikel 4, lid 3, van Richtlijn (EU) 2015/2366.
5. Uitgifte en beheer van andere betaalmiddelen (bijv. reischeques en kredietbrieven) voor zover dergelijke werkzaamheid niet wordt bestreken door punt 4.
6. Het verlenen van garanties en het stellen van borgtochten.
7. Het handelen voor eigen rekening van de instelling of voor rekening van cliënten in: a) geldmarktinstrumenten (cheques, wissels, depositocertificaten, enz.); b) deviezen; c) financiële futures en opties; d) swaps en soortgelijke financieringsinstrumenten; e) verhandelbare effecten.
8. Deelneming aan effectenemissies en dienstverrichting in verband daarmee.

9. Advisering aan ondernemingen inzake kapitaalstructuur, bedrijfsstrategie en daarmee samenhangende aangelegenheden, alsmede advisering en dienstverrichtingen op het gebied van fusie en overname van ondernemingen.

10. Bemiddeling op interbankenmarkten.

11. Vermogensbeheer en -advisering.

12. Bewaarneming en beheer van effecten.

13. Commerciële inlichtingen.

14. Verhuur van safes.

15. Uitgifte van elektronisch geld, met inbegrip van e-moneytokens als gedefinieerd in artikel 3, lid 1, punt 7, van de verordening betreffende markten in cryptoactiva (MiCAR)[36].

16. Uitgifte van activagerelateerde tokens als gedefinieerd in artikel 3, lid 1, punt (6), van de MiCAR.

17. Cryptoactivadiensten als gedefinieerd in artikel 3, lid 1, punt (16), van de MiCAR.[37]

Beleggingsondernemingen

Beleggingsondernemingen van klasse 1 worden toegelaten als kredietinstelling op grond van artikel 8 bis van de CRD, zoals ingevoerd bij artikel 62 van de IFD. Met deze toelating kunnen ze de in artikel 4, lid 1, punt 1, b), van de CRR bedoelde activiteiten blijven uitoefenen onder een van de volgende voorwaarden.

1. Beleggingsondernemingen die voldoen aan de kwantitatieve vereisten van artikel 4, lid 1, punt 1), b), i) tot en met ii), en de kwalitatieve vereisten van artikel 4, lid 1, punt 1, b), iii), van de CRR, mogen deze activiteiten blijven uitvoeren zolang ze uiterlijk 27 december 2020 een vergunning als kredietinstelling hadden aangevraagd.

[36] Verordening (EU) 2023/1114 van het Europees Parlement en de Raad van 31 mei 2023 betreffende cryptoactivamarkten en tot wijziging van Verordeningen (EU) nr. 1093/2010 en (EU) nr. 1095/2010 en Richtlijnen 2013/36/EU en (EU) 2019/1937 (PB L 150 van 9.6.2023, blz. 40).

[37] De diensten en activiteiten genoemd in de delen A en B van bijlage I bij de MiFID, wanneer die betrekking hebben op de financiële instrumenten bedoeld in deel C van bijlage I bij die richtlijn, vallen onder de wederzijdse erkenning overeenkomstig de CRD.

2. Beleggingsondernemingen die niet aan de bovengenoemde kwantitatieve en kwalitatieve vereisten voldoen, mogen deze activiteiten op zijn laatst blijven uitvoeren totdat een van de twee in artikel 8 bis, lid 1, punt a) of b), van de CRD omschreven gebeurtenissen plaatsvindt. Op grond van deze bepalingen kunnen beleggingsondernemingen die beleggingsdiensten aanbieden aan cliënten in andere lidstaten, hetzij in het kader van het vrij verrichten van diensten, hetzij via de vestiging van bijkantoren in andere lidstaten dan hun lidstaat van herkomst, dergelijke diensten blijven verlenen krachtens de MiFID-paspoortregeling totdat ze een vergunning als kredietinstelling hebben verkregen.

Een beleggingsonderneming van klasse 1 die als kredietinstelling is toegelaten op grond van artikel 4, lid 1, punt 1, b), van de CRR, profiteert van het bankenpaspoortsysteem als gedefinieerd in artikel 35 en latere bepalingen van de CRD, zodat ze de activiteiten ‘handelen voor eigen rekening’ en ‘overnemen van financiële instrumenten en/of het plaatsen van financiële instrumenten met plaatsingsgarantie’ kan voortzetten. Om te waarborgen dat ze aan de prudentiële vereisten van het CRR/CRD-kader voldoen, moeten beleggingsondernemingen die beleggingsondernemingen van klasse 1 worden, hetzij omdat ze de drempels van artikel 4, lid 1, punt 1, b), i) tot en met iii), van de CRR overschrijden hetzij vanwege veranderingen in hun bedrijfsmodel, een vergunning als kredietinstelling aanvragen. Of beleggingsondernemingen van klasse 1 een vergunning kunnen krijgen om de in bijlage I bij de CRD beschreven werkzaamheden uit te voeren, hangt af van de nationale wetgeving tot omzetting van artikel 8 bis van de CRD.

4.2.2 Algemene vergunning of een vergunning per activiteit

Sommige landen die deelnemen aan het SSM[38] kennen een algemene vergunning, wat betekent dat het vergunningbesluit van de ECB alle activiteiten omvat uit bijlage I bij de CRD. Deze worden in het kader 'Lijst van activiteiten die onder de wederzijdse erkenning vallen' opgesomd. In andere lidstaten wordt de vergunning daarentegen per activiteit verleend en heeft zij alleen betrekking op de specifieke activiteit(en) waarvoor zij is verleend (zie afdeling 5.2 van de EBA CAM).

Beleggingsondernemingen

Het nationale recht bepaalt in hoeverre beleggingsondernemingen van klasse 1 toegelaten kunnen worden voor andere activiteiten dan die bedoeld in afdeling A, punten 3 en 6, van bijlage I bij MiFID, te weten de activiteiten die zijn opgenomen in de definitie van artikel 4, lid 1, punt 1, b), van de CRR.

[38] Deze lidstaten zijn België, Estland, Ierland, Griekenland, Spanje, Frankrijk, Italië, Cyprus, Letland, Luxemburg, Malta, Nederland en Portugal.

4.2.3 Verplaatsing van de zetel/plaats van registratie naar een andere SSM-lidstaat

Een vergunning kan niet eenvoudigweg worden overgedragen wanneer een kredietinstelling voornemens is haar plaats van inschrijving te wijzigen of haar zetel te verplaatsen naar een ander land (d.w.z. een andere EU-lidstaat die deelneemt aan het SSM), omdat de vergunning wordt verleend op basis van het Unierecht zoals dat is omgezet in de toepasselijke nationale wetgeving. In dat geval heeft de kredietinstelling een nieuwe vergunning van de ECB nodig, op grond van de nationale wetgeving van het land waar de zetel naartoe wordt verplaatst.

4.2.4 Vergunningplicht op grond van nationaal recht

De door nationaal recht gereguleerde activiteiten kunnen meer omvatten dan de activiteiten die in Bijlage I van de CRD IV worden genoemd en in bovenstaand kader worden opgesomd. Daarom is de ECB verplicht een vergunningbesluit te nemen in alle gevallen waarin een kredietinstelling op grond van nationaal recht over een vergunning moet beschikken alvorens met een financiële activiteit te beginnen, zelfs wanneer die activiteit niet is opgenomen op de lijst van werkzaamheden in Bijlage I van de CRD IV, aangezien dit vergunningvereiste een toezichtfunctie schraagt die de ECB krachtens het EU-recht is opgedragen.[39]

4.2.5 Vergunningsuitbreiding

Bij vergunningverlening per activiteit dient de kredietinstelling als bedoeld in artikel 4, lid 1, punt 1, a), van de CRR een vergunningsuitbreiding aan te vragen als zij voornemens is een nieuwe gereglementeerde activiteit uit te voeren die i) nog niet onder de huidige vergunning valt en die is opgenomen in bijlage I bij de CRD en in het kader 'Lijst van activiteiten die onder de wederzijdse erkenning vallen' hierboven, of ii) krachtens nationaal recht vergunningsplichtig is.

[39] Op grond van artikel 78, lid 5, van de GTM-kaderverordening, waarin wordt gesteld: ‘Het besluit tot vergunningsverlening bestrijkt de activiteiten van de aanvrager als kredietinstelling, zoals voorzien in de relevante nationale wetgeving [...]’.

Beleggingsondernemingen

Voor beleggingsondernemingen van klasse 1 is op uitbreiding van een vergunning nationale wetgeving van toepassing (zie de kaders over beleggingsondernemingen in paragraaf 4.2.1 en 4.2.2 hierboven).[40]

4.2.6 Wijziging vergunningscategorie

Wanneer het nationale recht voorziet in verschillende categorieën vergunningen binnen de CRR-definitie van een kredietinstelling (bijv. 'standaardkredietinstellingen' en 'gespecialiseerde' kredietinstellingen), wordt het vergunningbesluit gebaseerd op de beoordeling van de specifieke activiteiten die in de context van elke categorie worden uitgevoerd. In principe, en met inachtneming van de bepalingen van nationale recht, is voor een categoriewijziging een andere beoordeling nodig en dient daarom een vergunningsbesluit te worden afgegeven.

4.2.7 Wijziging rechtsvorm

Wanneer een kredietinstelling haar rechtsvorm wijzigt kan een vergunningsprocedure nodig zijn indien de wijziging ertoe leidt dat activiteiten of andere aspecten van de entiteit niet of niet volledig onder de vergunning vallen (of in uitzonderlijke gevallen waar er helemaal geen bestaande vergunning is). In dat geval is een nieuwe vergunning of uitbreiding van de bestaande vergunning nodig.

Ook als de wijziging van de rechtsvorm van een kredietinstelling geen vergunningsbesluit vereist, is mogelijk voor andere zaken goedkeuring van de toezichthouder nodig, bijvoorbeeld voor een statutenwijziging.

4.2.8 Overdracht van vergunningen, fusies en splitsingen, overbruggingsbanken en tijdelijke kredietinstellingen

In beginsel kan een aan een specifieke entiteit verleende vergunning niet aan een andere entiteit worden overgedragen.

[40] Afhankelijk van de omstandigheden van het geval en de nationale wetgeving kan het zijn dat een beleggingsonderneming van klasse 1 die voornemens is bij het publiek deposito's of andere terugbetaalbare gelden aan te trekken en kredieten voor eigen rekening te verlenen, een verzoek tot wijziging van haar vergunning moet indienen, zodat die ook de activiteiten omvat die vallen onder de definitie in artikel 4, lid 1, punt 1, a), van de CRR. Zie ook overweging 40 van de IFR en Gedelegeerde Verordening (EU) 2022/2579. Zo is naar Frans recht de vergunning ex artikel 4, lid 1, punt 1, b), van de CRR een specifieke vergunning, en kan een gespecialiseerde kredietinstelling 'alleen activiteiten verrichten die voortvloeien uit de wet- en regelgeving die specifiek op haar van toepassing zijn of uit het goedkeuringsbesluit dat op haar betrekking heeft' (artikel L513-1 van het Franse monetaire en financiële wetboek).

Fusies tussen twee kredietinstellingen die niet voor dezelfde activiteiten zijn toegelaten vereisen een nieuw vergunningsbesluit. Indien de overnemende instelling geen kredietinstelling is of geen vergunning heeft voor bepaalde activiteiten van de overgenomen instelling (bijvoorbeeld omdat er geen sprake is van een universele bankvergunning), is een nieuw vergunningsbesluit nodig of, met inachtneming van de specifieke vereisten van de nationale wetgeving, een uitbreiding van de vergunning van de overnemende instelling. Daarnaast is het mogelijk dat de besluiten inzake de vergunningsprocedure en andere noodzakelijke goedkeuringen (al dan niet door de toezichthouder) met betrekking tot de fusie gelijktijdig en mogelijk door verschillende autoriteiten moeten worden genomen. De ECB beschouwt het daarom als good practice wanneer aanvragers van tevoren met toezichthouders overleggen om procedurele aspecten, informatievereisten en tijdschema's in een vroeg stadium van de procedure helder te krijgen.

De artikelen 27 nonies, 27 decies en 27 undecies van de CRD bestrijken de reikwijdte, kennisgevingsvereisten en beoordelingscriteria voor fusies en splitsingen. Daarbij moet worden opgemerkt dat bij de beoordeling van een fusie of splitsing geen op zichzelf staande procedure wordt gevolgd wanneer tegelijkertijd sprake is van vergunningverlening overeenkomstig artikel 8 van de CRD. In dat geval wordt bij de beoordeling van de desbetreffende vergunning ook de fusie of splitsing in aanmerking genomen, met inbegrip van het implementatieplan.

4.2.8.1 Overbruggingsbanken

Wanneer activiteiten van een kredietinstelling in het kader van een afwikkeling (artikelen 40 en 41 van de richtlijn herstel en afwikkeling van banken – BRRD[41]) aan een overbruggingsbank worden overgedragen is de overbruggingsbank vergunningsplichtig, want de vergunning van de entiteit in afwikkeling is niet overdraagbaar.[42] In dergelijke gevallen kan de overbruggingsbank op grond van artikel 41, lid 1, van de BRRD, als dat nodig is om de doelen van de afwikkeling te verwezenlijken, worden opgericht en bij het begin van haar werkzaamheden voor een korte periode worden toegelaten zonder aan alle CRD-vereisten te voldoen. Indien de ECB naar aanleiding van een daartoe strekkend verzoek van de afwikkelingsautoriteit besluit een dergelijke vergunning te verlenen, dient de ECB de periode aan te geven gedurende welke de overbruggingsinstelling is vrijgesteld van de naleving van de desbetreffende vereisten (artikel 41, lid 1, van de BRRD).

De vergunningverlening aan overbruggingsbanken komt tot stand in samenwerking met andere autoriteiten, met name de gemeenschappelijke afwikkelingsraad (single

---

41 Richtlijn 2014/59/EU van het Europees Parlement en de Raad van 15 mei 2014 betreffende de totstandbrenging van een kader voor het herstel en de afwikkeling van kredietinstellingen en beleggingsondernemingen en tot wijziging van Richtlijn 82/891/EEG van de Raad en de Richtlijnen 2001/24/EG, 2002/47/EG, 2004/25/EG, 2005/56/EG, 2007/36/EG, 2011/35/EU, 2012/30/EU en 2013/36/EU en de Verordeningen (EU) Nr. 1093/2010 en (EU) Nr. 648/2012, van het Europees Parlement en de Raad (PB L 173 van 12.6.2014, blz. 190).

42 Een overbruggingsbank is een instelling die geheel of gedeeltelijk eigendom is van een of meer overheidsinstanties of waarover de afwikkelingsautoriteit zeggenschap heeft en waarvan het belangrijkste doel is te waarborgen dat de essentiële financiële dienstverlening aan de cliënten van de falende instelling alsook de essentiële financiële activiteiten worden voortgezet.

resolution board – SRB) en/of de nationale afwikkelingsautoriteit, al naar gelang de situatie. Zo nodig kunnen ook andere autoriteiten erbij betrokken worden.

4.2.8.2 Tijdelijke kredietinstellingen

Voor sommige transacties is het nodig bepaalde bankactiviteiten in een nieuwe entiteit onder te brengen voordat ze met de activiteiten van een kandidaat-koper kunnen worden gefuseerd.[43] Zulke entiteiten worden tijdelijke kredietinstellingen genoemd, omdat ze gewoonlijk slechts korte tijd bestaan. Een tijdelijke kredietinstelling die als een 'CRR-kredietinstelling' kan worden aangemerkt (d.w.z. dat de CRR van toepassing is op de overgedragen activiteiten) moet een vergunning als kredietinstelling hebben. In afzonderlijke gevallen kan echter een uitzondering worden gemaakt als de verwachte bestaansduur van de tijdelijke instelling gelijk is aan de beperkte tijd die nodig is om de fusie juridisch af te ronden. In dergelijke gevallen beschouwt de ECB het als good practice wanneer aanvragers voorafgaand aan de aanvraag overleg voeren met de toezichthouders.

[43] Een voorbeeld is de verkoop van een dochteronderneming door een groep, waarbij bepaalde activiteiten van de dochter binnen de groep blijven. De activiteiten die binnen de groep blijven kunnen dan bijvoorbeeld worden ondergebracht in een nieuwe rechtspersoon en vervolgens worden gefuseerd met een andere groepsentiteit.

5 Beoordeling

5.1 Algemene vereisten

De toezichthouders beoordelen alle aanvragen voor een vergunning om de werkzaamheden van een kredietinstelling uit te oefenen, waaronder aanvragen voor wijziging (en uitbreiding) van bestaande vergunningen, alsook aanvragen van beleggingsondernemingen van klasse 1 op grond van de artikelen 10 tot en met 14 van de CRD, zoals omgezet in nationaal recht en nader uiteengezet in de afdelingen 7 tot en met 10 van de EBA CAM.

De beoordeling door de toezichthouder heeft betrekking op de volgende gebieden:

- het programma van werkzaamheden, de organisatiestructuur en het bedrijfsplan van de aanvragende kredietinstelling;
- het kapitaal bij vergunningverlening, waaronder het bedrag, de herkomst en het tijdstip van de kapitalisatie van de aanvragende kredietinstelling;
- deskundigheids- en betrouwbaarheidsbeoordelingen van de leden van het leidinggevend orgaan (zowel de bestuursfunctie als de toezichthoudende functie) van de aanvragende kredietinstelling;
- een geschiktheidsbeoordeling van de directe en indirecte aandeelhouders van de aanvragende kredietinstelling;
- de bestrijding van witwassen en terrorismefinanciering (AML/CFT) vanuit prudentieel oogpunt (binnen de in paragraaf 6 van deze gids uiteengezette grenzen).

Deze beoordelingsgebieden worden in de volgende paragrafen behandeld.

5.2 Programma van werkzaamheden, organisatiestructuur en bedrijfsplan

Deze paragraaf bevat een algemeen overzicht van de elementen die voortvloeien uit de interpretatie van de relevante beleidslijnen.[44,45] Daarbij komen de volgende zes hoofdgebieden aan bod: i) beoordeling van het bedrijfsplan; ii) het leidinggevend

[44] In deze paragraaf wordt met name ingegaan op de inhoud van artikel 10, leden 1 en 2, van de CRD, die betrekking hebben op de organisatiestructuur en op de (governance)regelingen, procedures en mechanismen van de aanvragende kredietinstelling. Ook wordt ingegaan op artikel 13 van de CRD, dat betrekking heeft op de daadwerkelijke leiding van de aanvragende kredietinstelling.

[45] Volgens de gedelegeerde verordening van de Commissie inzake vergunningen moet de vergunningverlener zich ervan verzekeren dat een aanvragende kredietinstelling een gezonde en prudente bedrijfsvoering en solide governance heeft. In artikel 5 en 7 en bijlage I van de gedelegeerde verordening wordt beschreven welke informatie met name voor een dergelijke beoordeling moet worden verstrekt. Afdeling 9 van de EBA CAM heeft betrekking op de interne governance van de aanvragende kredietinstelling met het oog op de beoordeling. Zie paragraaf 128 van de EBA CAM voor de relevante richtsnoeren.

orgaan; iii) de organisatiestructuur; iv) het kader voor interne beheersingsmaatregelen en risicobeheer; v) IT-infrastructuur en ICT-beleid, operationele veerkracht en het bedrijfscontinuïteitsplan en -beleid; en vi) uitbestedingsregelingen.

5.2.1 Beoordeling van het bedrijfsplan

Afdeling 7 van de EBA CAM bevat een gedetailleerde beschrijving van de beoordelingsmethodologie en van de elementen die de bevoegde autoriteiten moeten onderzoeken om een oordeel te vormen over de levensvatbaarheid en duurzaamheid van het bedrijfsmodel van de kredietinstelling en haar vermogen om binnen de planningshorizon aan de prudentiële vereisten te voldoen. Over de gevolgde methodologie bij de beoordeling van bedrijfsplannen is daarnaast informatie te vinden in de ECB-gids inzake procedures voor gekwalificeerde deelnemingen.[46]

Een van de elementen die op grond van de EBA CAM zijn ingevoerd, is dat het door de aanvragende kredietinstelling in te dienen stress-scenario 'streng maar plausibel' moet zijn. De toezichthouders verzekeren zich ervan dat het door de aanvragende kredietinstelling ingediende stress-scenario streng maar plausibel is door te beoordelen of dit scenario in het algemeen in overeenstemming is met het risicoprofiel en het bedrijfsmodel van de aanvrager, alsook met de aard, omvang en complexiteit van diens activiteiten, overeenkomstig het in bovengenoemde richtsnoeren bepaalde evenredigheidsbeginsel. De toezichthouders beoordelen dan met name het volgende.

- De strengheid van de aannames ten aanzien van stress, door de achterliggende statistische analyse van risicofactoren en parameters te bestuderen, en, waar relevant, van de waarschijnlijkheid dat of de frequentie waarmee die voorkomen.
- De methoden die worden gebruikt om scenario's om te zetten in effecten op het toetsingsvermogen en het economisch kapitaal, en met name om risicofactoren te vertalen in relevante risicoparameters (kans op wanbetaling, verlies bij wanbetaling, afschrijvingen, haircuts op de reële waarde, enz.). De toezichthouders beoordelen ook of de macro-economische aannames ten minste overeenkomen met officiële neerwaartse consensusverwachtingen of met de scenario's van de EU-brede stresstests van de EBA, indien beschikbaar/van toepassing.
- Of er bij de stresstest van wordt uitgegaan dat de stressgebeurtenissen zich voordoen op het moment binnen de prognoseperiode waarop zij de meeste impact hebben.
- De kwantificering en verantwoording van het netto-effect van beschikbare beheeracties (exclusief directe of indirecte kosten), zowel gezamenlijk als

[46] Zie de Gids inzake procedures voor gekwalificeerde deelnemingen op de website van ECB-Bankentoezicht.

afzonderlijk, waarbij ook rekening wordt gehouden met de wisselwerkingen tussen de acties.

- De kwantificering en verantwoording van het netto-effect van beschikbare beheeracties los van het effect van de stressgebeurtenis (d.w.z. het effect van het stress-scenario vóór en na de beheeracties).
- Het in aanmerking nemen van tijd als factor bij de kwantificering van het netto-effect van beheeracties (de invoering van sommige beheeracties vergt bijvoorbeeld een minimale hoeveelheid tijd).
- De vraag of de beheeracties in het geval van stress onbeschikbaar of onrendabel blijken.
- De vraag of het implementatieplan vanuit prudentieel oogpunt realistisch en solide is. De beoordeling dient in verhouding te staan tot de details van het specifieke geval, en er moet rekening worden gehouden met de omvang, de complexiteit en het risicoprofiel van de bij de voorgenomen transactie betrokken entiteiten. Ook de omvang van de potentiële synergieën tussen de entiteiten met betrekking tot de naleving van prudentiële vereisten moet erin tot uiting komen.[47]

In specifieke gevallen waarin aan het businessplan door de aard van het bedrijfsmodel (bijv. bij fintechbanken) een verhoogd risico wordt toegekend, beoordeelt de ECB ook het exitplan van de aanvrager. In het exitplan wordt bepaald hoe de aanvrager zijn bedrijfsactiviteiten op eigen initiatief kan staken, en wel op een ordelijke en solvabele wijze, zonder consumenten te treffen, het financieel stelsel te verstoren of interventie door de toezichthouder noodzakelijk te maken.[48]

5.2.2 Leidinggevend orgaan

In afdeling 9.2 van de EBA CAM wordt de beoordeling van het leidinggevend orgaan door de toezichthouder beschreven. Onder meer de geschiktheid van de leden van het leidinggevend orgaan wordt beoordeeld en, indien van toepassing, van medewerkers met een sleutelfunctie (zie paragraaf 5.4 van deze gids). Verder wordt verwezen naar de richtsnoeren van de EBA inzake interne governance en naar de gemeenschappelijke ESMA en EBA-richtsnoeren voor het beoordelen van de geschiktheid van leden van het leidinggevend orgaan en medewerkers met een sleutelfunctie overeenkomstig Richtlijn 2013/36/EU en Richtlijn 2014/65/EU (EBA/GL/2021/06).

---

47 Dit geldt wanneer de beoordeling van de vergunning ook betrekking heeft op de beoordeling van de fusie of splitsing, zoals bepaald in de artikelen 27 nonies, 27 decies en 27 undecies van de CRD.

48 De ECB evalueert doorgaans ook de specifieke triggers voor de inwerkingtreding van het exitplan; deze sluiten doorgaans aan bij de aard van het bedrijfsmodel. Deze triggers worden gewoonlijk vastgesteld aan de hand van kwantitatieve maatstaven, zoals kapitaal, liquiditeit en winstgevendheid. Ze zorgen voor duidelijke drempelwaarden, zodat precies kan worden bepaald wanneer een triggerpunt is bereikt en wanneer dit aan de lijntoezichthouder moet worden gemeld.

5.2.3 Organisatiestructuur

De organisatiestructuur wordt beoordeeld volgens afdeling 9.3 van de EBACAM, waarin de beoordeling van de belangrijkste aspecten van de organisatiestructuur door de bevoegde autoriteiten wordt beschreven.

5.2.4 Kader voor interne beheersing en risicobeheer

In afdeling 9.4 van de EBA CAM wordt uiteengezet hoe de bevoegde autoriteiten het kader voor interne beheersing en risicobeheer van aanvragende kredietinstellingen beoordelen.[49] In artikel 4 en 5 van de gedelegeerde verordening van de Commissie inzake vergunningen is bepaald welke documenten moeten worden ingediend (d.w.z. een schets van het relevante beleid,[50] alsook documenten waaruit blijkt hoe de interne beheersmaatregelen binnen de interne organisatie zijn opgezet).

5.2.5 IT-infrastructuur- en ICT-beleid, operationele veerkracht en het bedrijfscontinuïteitsplan en -beleid

Overeenkomstig de toepasselijke normen wordt van de aanvragende kredietinstelling verwacht dat ze de validiteit van de IT-structuur en het IT-kader beschrijft en aantoont en een overzicht geeft van het relevante beleid, als bedoeld in de gedelegeerde verordening van de Commissie inzake vergunningen,[51] de EBA CAM (afdeling 9.4.8), de EBA-richtsnoeren inzake ICT- en beveiligingsrisicobeheer en de EBA-richtsnoeren inzake ICT-risicobeoordeling in het kader van de procedure voor prudentiële toetsing en evaluatie (SREP).

---

49 Bij de beoordeling van het kader voor interne beheersing en risicobeheer is het belangrijk in gedachten te houden dat vergunningsbesluiten toekomstgericht zijn en dat de feitelijke doeltreffendheid van organisatiestructuren en -maatregelen moeilijk te beoordelen is. Bij de beoordeling van het kader voor interne beheersing en risicobeheer moeten de bevoegde autoriteiten vooral toetsen of de beoogde structuren en opzet geen tekortkomingen vertonen die van invloed zouden zijn op hun feitelijke doeltreffendheid nadat met de bedrijfsactiviteiten is begonnen.

50 Artikel 4, punt g), van de gedelegeerde verordening van de Commissie inzake vergunningen bepaalt dat een aanvraag voor een vergunning als kredietinstelling ‘een overzicht van de onderstaande kaders en beleidsmaatregelen van de aanvragende kredietinstelling’ moet bevatten: ‘i) het risicobeheerskader, waarin de strategie op hoog niveau van de aanvragende kredietinstelling voor het bepalen en beheren van risico’s voor haar bedrijf wordt toegelicht, waaronder de risico’s op witwassen en terrorismefinanciering, en waarin de strategie voor het beheren van die risico’s wordt geschetst, met een verklaring over de risicotolerantie en de risicobereidheid, en maatregelen om de geschatte risico’s in overeenstemming te brengen met de risicobereidheid; ii) het beleid voor liquiditeitsrisicobeheer; iii) het beleid inzake concentratie en diversificatie van financiering; iv) het beleid voor zekerhedenbeheer; v) het depositobeleid; vi) het beleid voor kredieten en leningen; vii) het beleid voor concentratierisico’s; viii) het voorzieningenbeleid; ix) het dividenduitkeringsbeleid; x) het beleid voor handelsportefeuilles’.

51 Op grond van artikel 5, lid 1, punt e), onder iv), van de gedelegeerde verordening van de Commissie inzake vergunningen moet een aanvraag voor een vergunning als kredietinstelling 'het plan en beleid voor bedrijfscontinuïteit’ bevatten, ‘waaronder een overzicht van de beschikbare systemen voor back-up en herstel en van de plannen om de beschikbaarheid van essentieel personeel te waarborgen in situaties waarin de bedrijfscontinuïteit op het spel staat’.

5.2.6 Uitbestedingsafspraken

De aanvrager dient een lijst te verstrekken van de activiteiten die aan derde aanbieders (binnen of buiten de groep) zullen worden uitbesteed, samen met de bijbehorende documentatie zoals bedoeld in artikel 5, lid 1, punt f), van de gedelegeerde verordening van de Commissie inzake vergunningen.

Een beperktere beoordeling kan passend worden geacht wanneer de kredietinstelling deel gaat uitmaken van een groep die reeds onder Europees bankentoezicht staat, het uitbestedingsbeleid van de groep door de aanvrager wordt uitgevoerd en het beleid van de groep reeds positief is beoordeeld.

5.3 Kapitaal bij vergunningverlening

Bij hun beoordeling van het kapitaal van de aanvragende kredietinstelling kijken de toezichthouders naar de hoogte, het tijdstip en de herkomst van de in het bedrijfsplan vermelde kapitaalinstroom. Toezichthouders beoordelen met name of de aanvragende kredietinstelling gedurende de eerste drie jaar van haar werkzaamheden voldoet aan de vereisten[52], risicogebaseerd[53] en op hefboomfinanciering gebaseerd[54] aanvangskapitaal, en of ze voldoet aan limieten voor grote blootstellingen[55], zowel in een basisscenario als in een ernstig maar plausibel stressscenario. Deze beoordeling is gebaseerd op de door de aanvragende kredietinstelling opgestelde financiële prognoses nadat deze door de toezichthouders kritisch zijn onderzocht en getoetst. Bij het bepalen van hoogte, tijdstip en herkomst van het kapitaal dat bij vergunningverlening vereist is, maken de toezichthouders onderscheid tussen het kapitaal dat de aanvragende kredietinstelling nodig heeft om gedurende de eerste 12 maanden en de eerste 36 maanden aan de bovengenoemde kapitaalvereisten te voldoen, zoals hieronder wordt toegelicht.

5.3.1 Vereiste hoogte van het kapitaal bij vergunningverlening

Volgens punt 116 van de EBA CAM is het vereiste kapitaal bij vergunningverlening gelijk aan het kapitaalbedrag na aftrekkingen, prudentiële filters en gecumuleerde verliezen, dat de aanvragende kredietinstelling nodig heeft om *gedurende de eerste 36 maanden van haar werkzaamheden* steeds te voldoen aan de vereisten voor aanvangs-, risicogebaseerd en op hefboomfinanciering gebaseerd kapitaal, alsook aan limieten voor grote blootstellingen, zowel in een basisscenario als in een streng maar plausibel stress-scenario. Tabel 1 geeft een overzicht van de aanbevelingen in punt 116 van de EBA CAM. De tabel geeft zes bedragen (één voor elk van de drie

[52] Het aanvangskapitaal is een vast bedrag dat is vastgesteld in de respectieve nationale wetgeving van de lidstaat waar de bankvergunning wordt aangevraagd en waarin artikel 12 van de CRD is omgezet. Krachtens artikel 93, lid 1, van de CRR mag het eigen vermogen (own funds) van een instelling niet kleiner worden dan het bij het verlenen van de vergunning vereiste aanvangskapitaal.

[53] Deel drie van de CRR.

[54] Deel zeven van de CRR.

[55] Deel vier van de CRR.

kapitaalvereisten volgens twee verschillende scenario's). De hoogte van het vereiste kapitaal bij vergunning wordt bepaald als de hoogste van deze zes getallen. Tabel 1 kan acht verschillende bedragen bevatten in gevallen waarin limieten voor grote blootstellingen ook een rol spelen (wanneer een aanvragende kredietinstelling voornemens is van woonplaats te veranderen of een portefeuille te verwerven, kunnen de kapitaalvereisten voor grote blootstellingen bijvoorbeeld hoger zijn dan de kapitaalvraag vanuit de andere drie kapitaalvereisten).

Tabel 1
Vereiste hoogte van het kapitaal bij vergunningverlening

	Basisscenario		Stress-scenario	
	Bedrag (in € mln.)		Bedrag (in € mln.)	
Totale kapitaalvereiste [1] aan het eind van maand 36	36		36	
+ Aftrekkingen en prudentiële filters aan het eind van maand 36	3	68	3	75
+ Gecumuleerde verliezen aan het eind van maand 36	29		36	
Minimum aanvangskapitaal [2]	5	34	5	41
+ Gecumuleerde verliezen aan het eind van maand 36	29		36	
Hefboomratio: vereiste aan het eind van maand 36	50		47	
+ Aftrekkingen en prudentiële filters aan het eind van maand 36	3	82	3	86
+ Gecumuleerde verliezen aan het eind van maand 36	29		36	
Grote blootstellingen: vereiste aan het eind van maand 36 [3]				
+ Aftrekkingen en prudentiële filters aan het eind van maand 36				
+ Gecumuleerde verliezen aan het eind van maand 36				
Vereiste hoogte van het kapitaal bij vergunningverlening	**86**			

Toelichting:
1) In sommige rechtsgebieden wordt bij het bepalen van het totale kapitaalvereiste een kapitaalopslag toegepast om eventuele extra risico's bij de startende onderneming te dekken.
2) Bij het minimumvereiste voor het aanvangskapitaal dient niet alleen rekening te worden gehouden met artikel 4, lid 1, punt 51, van de CRR, maar ook met artikel 93, lid 1, van de CRR.
3) Alleen van toepassing op aanvragers die in hun bedrijfsplan grote blootstellingen hebben voorzien

5.3.2 Tijdschema en bronnen van het vereiste kapitaal bij vergunningverlening

Volgens paragraaf 123 van de EBA CAM moet het deel van het kapitaal dat de aanvrager in staat stelt om gedurende de eerste 12 maanden ononderbroken te voldoen aan de vereisten voor het aanvangs-, risicogebaseerde en op hefboomfinanciering gebaseerde kapitaal alsook voor de limieten voor grote blootstellingen, in zowel een basisscenario als een streng maar plausibel scenario, volledig worden gestort voordat de ECB toestemming verleent om de werkzaamheden van een kredietinstelling te ontplooien. Tabel 2 geeft een overzicht van de aanbevelingen in punt 123 van de EBA CAM. De tabel geeft zes bedragen (één voor elk van de drie kapitaalvereisten volgens twee verschillende scenario's). Het boekhoudkundig aandelenkapitaal dat moet worden gestort voordat de ECB een vergunning verleent, is vastgesteld als het hoogste van deze zes bedragen. Tabel 2 kan acht verschillende bedragen bevatten in gevallen waarin limieten voor grote blootstellingen ook een rol spelen (wanneer een aanvragende kredietinstelling voornemens is van woonplaats te veranderen of een portefeuille te verwerven,

kunnen de kapitaalvereisten voor grote blootstellingen bijvoorbeeld hoger zijn dan de kapitaalvraag vanuit de andere drie kapitaalvereisten).

Tabel 2

Te storten kapitaal voordat de ECB de vergunning verleent (voorbeeld)

	Basisscenario		Stress-scenario	
	Bedrag (in € mln.)		Bedrag (in € mln.)	
Totale kapitaalvereiste aan het eind van maand 12)	12		10	
+ Aftrekkingen en prudentiële filters aan het eind van maand 12	3	27	3	28
+ Gecumuleerde verliezen aan het eind van maand 12	12		15	
Minimum aanvangskapitaal [1)]	5		5	
+ Gecumuleerde verliezen aan het eind van maand 12	12	17	15	20
Hefboomratio: vereiste aan het eind van maand 12	6		5	
+ Aftrekkingen en prudentiële filters aan het eind van maand 12	3	21	3	23
+ Gecumuleerde verliezen aan het eind van maand 12	12		15	
Grote blootstellingen: vereiste aan het eind van maand 12 [2)]				
+ Aftrekkingen en prudentiële filters aan het eind van maand 12				
+ Gecumuleerde verliezen aan het eind van maand 12				
Te storten kapitaal voordat de ECB de vergunning verleent (voorbeeld)	**28**			

Toelichting:
1) Bij het minimumvereiste voor het aanvangskapitaal dient rekening te worden gehouden met het bepaalde in zowel artikel 4, lid 1, punt 51, als artikel 93, lid 1, van de CRR.
2) Alleen van toepassing op aanvragers die in hun bedrijfsplan grote blootstellingen hebben voorzien

Krachtens artikel 6, lid 1, van de gedelegeerde verordening van de Commissie inzake vergunningen moet de aanvragende kredietinstelling aantonen dat het kapitaal door haar aandeelhouders is gestort. Overeenkomstig paragraaf 124 van de EBA CAM controleert de bevoegde autoriteit of het kapitaal daadwerkelijk is volgestort. Bovendien moet volgens paragraaf 125 van de EBA CAM, indien het toepasselijke nationale recht niet uitdrukkelijk voorschrijft dat het minimale aanvangskapitaal moet zijn gestort voordat de ECB een vergunning verleent, het besluit om een vergunning te verlenen een voorwaarde bevatten die inhoudt dat de vergunning pas van kracht wordt nadat het vereiste kapitaalbedrag is gestort.

Overeenkomstig paragraaf 122 van de EBA CAM gaat de bevoegde autoriteit na of het kapitaal van de vergunninghoudende kredietinstelling duidelijk gescheiden is van het eigen vermogen en de activa van haar aandeelhouders van het moment waarop het kapitaal moet worden gestort en zonder beperkingen voor de vergunninghoudende kredietinstelling volledig beschikbaar moet zijn.

Volgens paragraaf 126 van de EBA CAM moet het deel van het kapitaal dat de aanvrager in staat stelt om in het tweede en het derde jaar op doorlopende basis te voldoen aan de vereisten voor het aanvangs-, risicogebaseerde en op hefboomfinanciering gebaseerde kapitaal alsook voor de limieten voor grote blootstellingen, in zowel een basisscenario als een streng maar plausibel scenario, afkomstig zijn van financieringsbronnen die worden geacht ‘onmiddellijk beschikbaar’ te zijn. Toekomstig inkomend kapitaal waarvan de waarde onzeker is op het moment dat de vergunning wordt verleend (zoals toekomstige winsten van aandeelhouders, kapitaal dat wordt aangetrokken in een toekomstige beursintroductie, schuldinstrumenten

aan de markt of opbrengsten uit een toekomstige verkoop van volatiele of niet-liquide activa) voldoet mogelijk niet aan de definitie van onmiddellijk beschikbare kapitaalbronnen. Overeenkomsten of contracten voor de verschaffing van kapitaal die door aandeelhouders zijn aangegaan of geplande aanvullende tier 1- of tier 2-uitgiften binnen de groep wanneer de moederonderneming over voldoende kapitaal beschikt, kunnen daarentegen voldoen aan de definitie van onmiddellijk beschikbare kapitaalbronnen.

5.4 Beoordeling van de deskundigheid en betrouwbaarheid van het leidinggevend orgaan

De leden van het leidinggevend orgaan van de aanvrager moeten worden beoordeeld op naleving van de vereisten inzake deskundigheid en betrouwbaarheid (‘geschiktheid’) overeenkomstig artikel 13, lid 1, tweede zin, van de CRD, zoals omgezet in nationaal recht.[56] Dit geldt voor alle leden van het leidinggevend orgaan, zowel in zijn uitvoerende als in zijn toezichthoudende functie (ongeacht de toepasselijke bestuursstructuur).

Indien van toepassing volgens het nationale recht beoordelen de bevoegde autoriteiten ook de geschiktheid van de medewerkers met een sleutelfunctie. De geschiktheid van medewerkers met een sleutelfunctie wordt beoordeeld in overeenstemming met de nationale omzetting van de CRD.[57]

Het vergunningsbesluit zelf omvat de beoordeling van de deskundigheid en betrouwbaarheid van alle leden van het leidinggevend orgaan en, indien van toepassing naar nationaal recht, van medewerkers met een sleutelfunctie.

In tegenstelling tot deskundigheids- en betrouwbaarheidsbeoordelingen die toezichthouders in de loop van de tijd voor nieuwe bestuurders uitvoeren, beoordeelt de ECB in het vergunningsproces voor zowel belangrijke als minder belangrijke instellingen of de toekomstige leden van het leidinggevend orgaan geschikt en betrouwbaar zijn. Wanneer echter het besluit ten aanzien van de initiële vergunning is genomen, zijn daarop volgende benoemingen of veranderingen in het leidinggevend orgaan niet van invloed op het initiële vergunningsbesluit noch vereisen deze een nieuw besluit.

De criteria die worden gebruikt bij het beoordelen van benoemingen voor het leidinggevend orgaan in het kader van een vergunningverleningsprocedure zijn

---

[56] Zoals bepaald in artikel 13, lid 1, van de CRD: ‘De bevoegde autoriteiten verlenen de vergunning voor het aanvangen van het bedrijf van een kredietinstelling slechts indien er ten minste twee personen zijn die daadwerkelijk het beleid bepalen van de aanvragende kredietinstelling’ (vierogenbeginsel). In dit verband, en onverminderd de bepalingen van het nationale vennootschapsrecht, moet de vergunningaanvraag de namen van minstens twee personen bevatten die daadwerkelijk het beleid bepalen van de nieuwe kredietinstelling.

[57] Volgens artikel 91a, lid 1, van de CRD rust op onder toezicht staande entiteiten de primaire verantwoordelijkheid om erop toe te zien dat medewerkers met een sleutelfunctie voldoen aan de geschiktheidsvereisten van dezelfde bepaling; sommige specifieke functies worden ook beoordeeld door de bevoegde autoriteit, zoals voorgeschreven in artikel 91 bis, lid 5, van de CRD. De reikwijdte van de beoordeling van medewerkers met een sleutelfunctie in een vergunningsprocedure hangt af van de nationale omzetting van de CRD.

dezelfde als die bij de reguliere deskundigheids- en betrouwbaarheidsbeoordelingen.[58] [59] Deze criteria worden aangevuld met de Gemeenschappelijke ESMA- en EBA-richtsnoeren voor het beoordelen van de geschiktheid van leden van het leidinggevend orgaan en medewerkers met een sleutelfunctie overeenkomstig Richtlijn 2013/36/EU en Richtlijn 2014/65/EU en met de Gids van de ECB voor beoordeling van de deskundigheid en betrouwbaarheid.

5.4.1 Specifieke gevallen

Aangezien voor het beoordelingsproces het evenredigheidsbeginsel geldt, is het toegesneden op het verwachte systeembelang en het voorziene risicoprofiel van de aanvragende entiteit. Onderstaande casus illustreert hoe het evenredigheidsbeginsel in specifieke gevallen kan worden toegepast.

5.4.1.1 Deskundigheids- en betrouwbaarheidsbeoordeling bij een vergunningsuitbreiding

Kredietinstellingen die een vergunningsuitbreiding aanvragen, hebben per definitie al een vergunning en staan onder toezicht van de ECB of de NBA, en de geschiktheid van bestuursleden wordt regelmatig beoordeeld door de bevoegde toezichthouder. De bestaande leden van het leidinggevend orgaan worden over het algemeen dan ook niet herbeoordeeld in het kader van de vergunningsuitbreidingsprocedure. Indien echter op enig moment gedurende de beoordeling nieuwe feiten aan het licht komen die van negatieve invloed kunnen zijn op de deskundigheid en betrouwbaarheid van leden van het leidinggevend orgaan, kan de ECB overwegen een afzonderlijke, volledige deskundigheids- en betrouwbaarheidsbeoordeling uit te voeren.

Daarnaast voert de ECB een deskundigheids- en betrouwbaarheidsbeoordeling uit (van individuele bestuursleden of van het gehele bestuur):

- om nieuwe leden van het leidinggevend orgaan te beoordelen die naar aanleiding van de uitbreiding zijn benoemd
- om ervoor te zorgen dat de collectieve geschiktheid van de kennis bij het bestuur behouden blijft indien de uitbreiding leidt tot een aanzienlijke verandering in het bedrijfsmodel van de entiteit of in de complexiteit of het scala van de diensten en producten.

---

[58] Zie artikel 91 van de CRD, waarin wordt verwezen naar (i) ervaring; (ii) reputatie; (ii) belangenconflicten en onafhankelijkheid van geest; (iv) te besteden tijd; en (v) collectieve geschiktheid.

[59] Zie de Gids voor beoordeling van de deskundigheid en betrouwbaarheid op de website van het bankentoezicht van de ECB.

5.5 Beoordeling van aandeelhouders in vergunningsprocedures

Alvorens een vergunning te verlenen, gaat de bevoegde autoriteit na of de aandeelhouders van de nieuwe kredietinstelling moeten worden beoordeeld. Een dergelijke beoordeling is van toepassing op de volgende aandeelhouders:

- aandeelhouders die een gekwalificeerde deelneming zullen bezitten als bedoeld in artikel 4, lid 1, punt 36, van de CRR
- indien er geen gekwalificeerde deelnemingen zijn, de 20 grootste aandeelhouders.

Zie voor meer informatie over de beoordeling van gekwalificeerde aandeelhouders de Gids van de ECB inzake procedures voor gekwalificeerde deelnemingen.

De informatie die in dit verband moet worden verstrekt, is gespecificeerd in de artikelen en 9 en bijlage II bij de gedelegeerde verordening van de Commissie inzake vergunningen.

5.5.1 Beoordeling van aandeelhouders met een gekwalificeerde deelneming

In gevallen waarin een of meer aandeelhouders een gekwalificeerde deelneming hebben, gelden dezelfde criteria als voor de beoordeling van een verwerver van een gekwalificeerde deelneming in een bestaande kredietinstelling. Deze criteria zijn:

- reputatie (zie paragraaf 5.2.1 van de Gids van de ECB inzake procedures voor gekwalificeerde deelnemingen)
- financiële soliditeit (zie paragraaf 5.2.3 van de Gids van de ECB inzake procedures voor gekwalificeerde deelnemingen)
- vermoedens van witwassen of terrorismefinanciering (zie paragraaf 5.2.5 van de Gids van de ECB inzake procedures voor gekwalificeerde deelnemingen)
- de reputatie, kennis, vaardigheden en ervaring van het senior management dat het bedrijf van de kredietinstelling zal leiden (zie paragraaf 5.2.2 van de Gids van de ECB inzake procedures voor gekwalificeerde deelnemingen)
- de verwachte mate van naleving door de instelling van de prudentiële vereisten (zie paragraaf 5.2.4 van de Gids van de ECB inzake procedures voor gekwalificeerde deelnemingen).

Er wordt geen afzonderlijk besluit over gekwalificeerde deelnemingen genomen, tenzij de nationale wetgeving een specifiek autonoom besluit vereist over de naleving van de criteria voor gekwalificeerde deelnemingen door de voorgestelde aandeelhouders. De uitkomst van de beoordeling van de aandeelhouders wordt daarom in principe opgenomen in het vergunningsbesluit.

5.5.2 Beoordeling van de 20 grootste aandeelhouders

Als er geen aandeelhouders met een gekwalificeerde deelneming zijn, dan richt de beoordeling zich in plaats daarvan op de 20 grootste aandeelhouders of, als de entiteit minder dan 20 aandeelhouders heeft, op alle aandeelhouders.

Toezichthouders werken op basis van de technische reguleringsnormen van de EBA waarin de informatie wordt gespecificeerd die een kredietinstelling in haar vergunningaanvraag moet verstrekken[60] en de EBA CAM. Ze houden daarbij rekening met het evenredigheidsbeginsel en andere omstandigheden, zoals de omvang van de deelneming, de kenmerken van de kredietinstelling en de rol van de aandeelhouders.

Diverse aandeelhouders kunnen evenveel aandelen bezitten, waardoor het lastig is te weten wie in de gerichte beoordeling van de 20 grootste aandeelhouders moet worden opgenomen. In dat geval worden alle aandeelhouders met een deelneming die precies even groot is als de kleinste deelneming vóór het overgangspunt in principe opgenomen in de beoordeling.

60 Gedelegeerde Verordening (EU) 2022/2580 van de Commissie van 17 juni 2022 tot aanvulling van Richtlijn 2013/36/EU van het Europees Parlement en de Raad met technische reguleringsnormen tot nadere vaststelling van de informatie die moet worden verstrekt in de vergunningaanvraag van kredietinstellingen, en tot nadere vaststelling van belemmeringen voor de effectieve uitoefening van toezichtstaken door bevoegde autoriteiten.

6 AML/CFT-overwegingen vanuit prudentieel oogpunt

Om te voldoen aan de vereisten van artikel 14, lid 2, en artikel 23, lid 1, punt e), van de CRD, moet de aanvrager in de vergunningaanvraag informatie verstrekken waarmee de toezichthouder vanuit prudentieel oogpunt kan beoordelen of elementen van het bedrijfsmodel van de aanvrager, zoals uiteengezet in de aanvraag, kunnen leiden tot witwassen en terrorismefinanciering, wat risico's inhoudt voor de veiligheid en soliditeit van de nieuwe bank. Hieronder valt ook informatie over de gekwalificeerde aandeelhouders. Meer bepaald voorziet artikel 23, lid 1, punt e), van de CRD in een beoordeling van de vraag of er redelijke gronden zijn om te vermoeden dat 'er sprake is of is geweest van witwassen of terrorismefinanciering of van een poging daartoe [...] of dat de voorgenomen verwerving het risico daarop zou kunnen vergroten'.[61] De AML/CFT-beoordeling richt zich met name op twee belangrijke aspecten: a) rekening houden met de risico's van witwassen en terrorismefinanciering die voortvloeien uit het specifieke bedrijfsmodel (in overeenstemming met de EBA CAM – zie bijvoorbeeld paragraaf 68); en b) hoe in de interne governanceregelingen en procedures van de kredietinstelling rekening wordt gehouden met de risico's van witwassen en terrorismefinanciering die voortvloeien uit de beoogde activiteiten (overeenkomstig artikel 10, lid 2, en artikel 74, lid 1, van de CRD, en de EBA CAM – zie bijvoorbeeld paragraaf 129).

Volgens overweging 28 van de GTM-verordening behoren toezichthoudende taken op het gebied van witwassen en terrorismefinanciering en de handhaving van de desbetreffende wetgeving niet tot de bevoegdheden die aan de ECB worden overgedragen. Daarom beoordeelt de ECB dit aspect vanuit prudentieel oogpunt, wat betekent dat ze nagaat of witwassen en terrorismefinanciering, hetzij feitelijk, hetzij het risico daarvan, van invloed kunnen zijn op de integriteit van de aanvrager en/of de beoordeling van de aandeelhouders (met inbegrip van de beoordeling van de herkomst van de middelen), alsook op de gezonde en prudente bedrijfsvoering van de aanvrager in termen van bijvoorbeeld kapitaal, liquiditeit, duurzaamheid van het bedrijfsmodel en governance. De ECB werkt samen met de NBA's, de nationale AML/CFT-autoriteiten en de financiële-inlichtingeneenheden op grond van de nationale wetgeving en regelingen, en met andere bevoegde autoriteiten op grond van artikel 56, punt g), en artikel 117, lid 5, van de CRD, alsook met de Autoriteit voor de bestrijding van witwassen en terrorismefinanciering (AMLA)[62] op basis van het memorandum van overeenstemming van 27 juni 2025.

---

61 Zie artikel 14, lid 2, en artikel 23, lid 1, punt e), van de CRD. Zie ook artikel 23, lid 1, derde alinea, van de CRD: 'De bevoegde autoriteiten *kunnen bezwaar maken tegen de voorgenomen verwerving* indien de *kandidaat-verwerver gevestigd is in een derde land* dat is aangemerkt als derde land met een hoog risico dat strategische tekortkomingen vertoont in zijn regelgeving ter bestrijding van witwassen en terrorismefinanciering, overeenkomstig artikel 9 van Richtlijn (EU) 2015/849, *of in een derde land dat onderworpen is aan beperkende maatregelen van de Unie*, en indien de bevoegde autoriteit oordeelt dat een en ander afbreuk doet aan de capaciteit van de kandidaat-verwerver om de vereiste praktijken en processen toe te passen om te voldoen aan de voorschriften van de regeling ter bestrijding van witwassen en terrorismefinanciering.'

62 De AMLA is verantwoordelijk voor het AML/CFT-toezicht op entiteiten uit de financiële sector en de coördinatie van AML/CFT-autoriteiten en financiële-inlichtingeneenheden in de EU.

7 Aanvullende bepalingen, behoorlijke procedure en overgang naar lopend toezicht

7.1 Gebruik van aanvullende bepalingen (voorwaarden, verplichtingen en aanbevelingen)

Als uit de beoordeling van de vergunningaanvraag blijkt dat de instelling tekortkomingen moet verhelpen, kan de ECB aanvullende bepalingen aan haar besluit verbinden. Een dergelijke maatregel moet afgestemd zijn op de kenmerken van de instelling en voldoen aan het evenredigheidsbeginsel.

Aanvragers kunnen ook 'ex-ante-toezeggingen' doen aan de toezichthouders vóór de goedkeuring van het vergunningsbesluit.

7.1.1 Voorwaarden

Een voorwaarde is een aanvullende bepaling die is gekoppeld aan een positief besluit waarbij de rechtsgeldigheid van het besluit wordt opgeschort totdat zich een bepaalde gebeurtenis heeft voorgedaan.

Voorwaarden vereisen van de aanvrager dat deze een actie onderneemt of juist afziet van een actie. De vergunning wordt pas van kracht wanneer aan de voorwaarde is voldaan.

7.1.2 Verplichtingen

Net zoals voorwaarden vereisen verplichtingen[63] dat de aanvrager een actie onderneemt of juist afziet van een actie. Verplichtingen worden opgelegd teneinde op doorlopende basis om te gaan met zaken die zich voordoen nadat de vergunning van kracht is geworden. Het niet nakomen van een verplichting doet geen afbreuk aan de rechtsgeldigheid van het initiële vergunningsbesluit. Het niet nakomen van een verplichting kan echter leiden tot de toepassing van handhavingsmaatregelen en/of sancties. Verplichtingen zijn proportioneel en gaan niet verder dan wat noodzakelijk is om ervoor te zorgen dat doorlopend aan de criteria in de vergunningverleningsbeoordeling wordt voldaan. Ze kunnen worden opgelegd om mogelijke vraagstukken na vergunningverlening op te lossen, in het bijzonder wanneer er zorgpunten bestaan met betrekking tot het op doorlopende basis voldoen aan de criteria van de vergunningverleningsbeoordeling.

[63] Zie paragraaf 29 van de EBA CAM.

7.1.3 Aanbevelingen

Aanbevelingen zijn niet juridisch bindend en kunnen betrekking hebben op een breed scala aan onderwerpen. Ze kunnen aan een vergunningsbesluit worden verbonden, zelfs als aan alle vergunningscriteria is voldaan, en dienen op doorlopende basis als leidraad voor de kredietinstelling.

7.1.4 Ex-ante-toezeggingen

Ex-ante-toezeggingen worden niet opgelegd door de ECB maar worden vóór het vergunningsbesluit voorgesteld door en overeengekomen met de aanvrager.

Het doel van ex-ante-toezeggingen is de bevoegde autoriteit zekerheid te geven dat aan de beoordelingscriteria zal worden voldaan.

Ex-ante-toezeggingen hebben de vorm van een door de aanvrager ondertekende schriftelijke verklaring.

De NBA en de ECB houden bij de beoordeling rekening met ex-ante-toezeggingen en kunnen deze in het vergunningsbesluit opnemen als overeengekomen voorwaarden of verplichtingen.

7.2 Behoorlijke procedure (recht om te worden gehoord en inzage in het dossier)

De NBA kan na haar beoordeling een vergunningaanvraag afwijzen of als alternatief voorstellen dat de ECB een vergunning verleent. Na haar eigen beoordeling kan de ECB vervolgens het door de NBA voorgestelde besluit ondersteunen dan wel bezwaar aantekenen.

7.2.1 Recht om gehoord te worden bij vergunningsbesluiten

In gevallen waarin de ECB een vergunningaanvraag afwijst of voorwaarden of verplichtingen oplegt, moet de aanvrager het recht krijgen gehoord te worden (d.w.z. de mogelijkheid opmerkingen te maken). In het geval van vergunningen heeft de aanvrager een termijn van drie werkdagen om eventuele opmerkingen in te dienen (artikel 31, lid 3, van de GTM-kaderverordening).

Het recht om gehoord te worden is niet van toepassing in de volgende gevallen:

(a) wanneer de aanvrager in de initiële aanvraag of tijdens de beoordelingsperiode eenzijdig een toezegging heeft gedaan en het besluit wordt vastgesteld met voorwaarden of verplichtingen die een weerspiegeling zijn van en niet verder gaan dan dergelijke verbintenissen

(b) indien de bevoegde autoriteit een verplichting oplegt om op ad-hocbasis informatie te verstrekken

(c) indien de aanvrager vóór de vaststelling van het besluit schriftelijk heeft ingestemd met de voorwaarden en verplichtingen die de bevoegde autoriteit tijdens de beoordeling van de vergunningaanvraag heeft opgelegd.

7.2.2 Inzage in het dossier in vergunningsbesluiten

De verzoeker kan inzage in het dossier bij de ECB vragen.[64]

[64] De rechtsgrondslag is vastgelegd in artikel 22, lid 2, van de GTM-verordening en artikel 32 van de GTM-kaderverordening, waarin is bepaald dat de partijen bij een toezichtprocedure van de ECB het recht hebben om toegang te krijgen tot de dossiers bij de ECB, onder voorbehoud van de legitieme belangen van andere partijen bij de bescherming van hun bedrijfsgeheimen. Dit inzagerecht geldt ook niet voor vertrouwelijke informatie.

© **Europese Centrale Bank 2026**

Postadres 60640 Frankfurt am Main, Duitsland
Telefoon +49 69 1344 0
Website www.ecb.europa.eu

Alle rechten voorbehouden. Reproductie voor educatieve en niet-commerciële doeleinden is alleen toegestaan met bronvermelding.

Zie voor een verklaring van de terminologie de ECB-woordenlijst.

PDF ISBN 978-92-899-7955-9, doi:10.2866/0140663, QB-01-26-183-NL-N